

Глигор Муминовић

Бедовина

Крушево на Пиви, 31. X 2016.

*Мојим Пивљанима
ма гдје и ма када живјели!*

Глигор Муминовић

Земља на длану

Опрости, Србијо

Опрости, Србијо,
к'о рођена мати
што Ти не знадох
пјесму написати.

Свака ми пјесма
сувише мала
да би, Србијо,
у њу стала.

Пјесма о пјесми
не може ништа,
ништа да збори,
она у срцу
ћути и гори.

**Србија је држава јужних Словена у централном дијелу Балканског полуострва сјеверно и јужно од ушћа двију великих европских ријека Дунава и Саве. Преко њене територије су вјековима водили најкраћи путеви освајача из Азије за Европу и обратно. Иако изложена честим страдањима у ратовима, сеобама и деобама, успјела је сачувати државност, националну посебност, дати значајан прилог свјетској културној и научној баштини и у страдању изградити етику храбрости, слободарства, поноса и емпатије.*

Црна Гора

Кад би цијела на врх Ловћена стала,
тек тада не би била више мала,
но би нам била бескрајно велика,
пред Богом и људима твоја слика.

Кад би из „Горског вијенца“ изашла,
тек тада би исконску себе нашла
и знала који те путеви воде
до бесмртности, правде и слободе.

Кад би цијела пред Острогом клекла,
тек онда би била сила велика,
народу и драгом Богу мила,
тек онда би била велика сила.

Када би последије потопа неког
остали једино Ловћен и Острог
и Горски вијенац у ковчежићу,
било би доста неком новом бићу.

**Црна Гора је најмања држава јужних Словена на Балканском полуострву на јужној Јадранској обали и крајњем југу Динарида. Цијела јој је историја испуњена витешком борбом за слободу против моћних освајача. Химну тој борби је испјевао Петар Петровић Његош у „Горском вијенцу“. На планини Ловћен подигнут је Његошу маузолеј који је постао духовни свјетионик. Манастир Острог са моштима Светог Василија Чудотворца је једно од највећих светилишта православља.*

Босна и Херцеговина

Увијек туђа,
а никад своја.
Зашто у име Бога
зовеш туђина
на брата свога?!

И сам ће доћи
незван на врата
да му служиш
и да те пљачка
док ти вјеша брата.

Зашто у име Бога
не живиш свој за свога?!

**Босна и Херцеговина је држава јужних Словена на Балканском полуострву на планинама Динарида и долинама ријека Дрине, Босне, Врбаса, Уне (десне притоке ријеке Саве) и Неретве. Оптерећена унутрашњим религиозним сукобима лако је бивала плијен туђинске власти и поприште унутрашњих ратних вјерских сукоба у којима је страдало домаће становништво, а економску корист имали страни освајачи.*

Република Српска

У шумама, на пољима,
на водама, у горама,
робили Те, палили Те,
рушили Те, блатили Те...

На крсту Те распињали,
на кочеве набијали,
у окове окивали,
у тамнице тамничили...

Из страдања пркосила,
из бездана устајала,
у незнању надала се,
из пепела рађала се...

Сањала си саму себе
и без сабље и без мача,
без топуза и топова,
без вјешала и тамница...

Сањала си саму себе
у шумама, на пољима,
на водама, у горама,
у ноћима, у зорама:

као извор бистру,
к'о молитва чисту,
широку к'о море,
поносну к'о борје.

Сањала се, надала се,
борила се – васкрсла се:
са слободом вјенчала се
у светиње писала се.

**Република Српска је настала крајем двадесетог вијека у оквиру Босни и Херцеговини као резултат вјековне борбе српског народа за своју слободу, равноправност са другим народима и јединство Срба на Балкану.*

Косово

Само божури знају
зашто црвено цвјетају
и само Ситница ћути
зашто јој се вода мути.

Само звијезде сањају
да на Твојим божурима
поново блистају.

Само Срби разумију
оно што црни косови
вијековима пјевају.

Само Дечани знају,
али их не питају,
какви су то знаци
што небо земљи баци.

**Косово је подручје на коме је формиран српска државност, духовност и култура и на коме је 28. јуна 1389. године вођена одлучујућа битка са Турцима за опстанак српске државе и народа. О тој бици формиран је мит који је вјековима чувао свијест о националном поносу и државотворности.*

Видовдан

Без Тебе би били
без вида, без дана.

Ко би нас тада вид'о
од мрака, од рана?

Без Тебе би били
без пута и сванућа.

Ко би нам казао
гдје нам је то кућа,
куда треба ићи,
како до ње стићи?

**Видовдан је српски национални празник везан за дан Косовске битке (уторак 28. јуна 1389. године) у којој су Срби бранили себе и Европу од турског ропства и уз коју је створен мит о националном поносу, части, достојанству и слободарству.*

Хиландар

Како Ти међу зидове
цијело вријеме стане
у све, све његове дане?

Како то скупиш
народ цијели
под кров бијели?

Откуд Ти свеци
у друштву себра,
откуд на Земљи
престо са неба?

**Хиландар је српски манастир на Светој Гори који су 1198. године подигли Стефан Немања, оснивач српске средњовјековне државе и зачетник лозе Немањића, и његов син Свети Сава, оснивач српске аутокефалне цркве и њен први архиепископ, оснивач српских школа и болница, зачетник српске средњовјековне писмености, историографије и књижевности. Током вијекова постао је најзначајнији српски духовни центар, духовна ризница народа и симбол његовог јединства и трајања.*

Бијели анђео

Пред љепотом Твојом ћуте стихови,
од бјелине Твоје нестане мрака
и душа постане к'о лептир лака,
вине се високо изнад облака.

У крупна Ти рашка Твоја ока два
сва тајна живота и неба стала,
ал' нико не зна како се отвара,
колика у њима даљина сања.

Под крило Твоје лако стане свако
ко силно жели мира и тишине
и ко се цијелом душом препусти
да га у бескрај носе Твоје бјелине.

**Бијели анђео је фреска Анђела чувара Христовог гроба у манастиру из 13. вијека Мишишева код Пријепоља, задужбини краља Радислава.*

Русија

Сила је Русија, људи моји,
дванаест мора и безброј гора,
границе јој једино небо зна,
пуна и сита од врха до дна,
већа је и љепша од сваког сна.

Сила је Русија, људи моји,
од њене душе небо се плави,
у њеном сну звијезде се роје,
из љубави пшенице класају,
осмјехом се брезе бјеласају.

Сила је Русија, људи моји,
кад је наљути људска похлепа,
груне са Урала: „Ура, ура, ура!“
на морима се подигне бура,
тресу се Алпе и Балкан стари.

Сила је Русија, људи моји!
Их, кад милион звона запјева
руски громко: „Живјела Русија!“
у чуду се крстим са три прста,
и то све три по три пута:
„Хвала Богу што има Русија!“

**Русија је по броју становника, економски, војно, политички и културно највећа словенска и православна држава смјештена на граници два континента (Европе и Азије) и по површини највећа држава на свијету.*

Бедовина

Кажи ми, гујо шарена,
је ли та плоча камена
огњиште мојих ђедова?

Кажи ми, ружо трнова,
јеси ли тако црвена
из крви мојих ђедова?

Кажи ми, горо камена,
јеси ли тако студена
склониште мојих ђедова?

Кажи ми, вјетре ледени,
јеси ли нијема клетва
уста њихових камених?

Кажи ми, туго голема,
је ли их тешка неправда
много, много бољела?

Гдје је колијевка малена,
мирис хљеба испечена,
пјесма са врха вретена?

Нема нигдје ни свијеће,
нити мириса тамјана,
ни иконе светог Ђорђија.

Не дам те, гујо шарена,
не дам те, ружо трнова,
не дам те, горо камена,
не дам те, вјетре ледени,
не дам те, туго голема,
за царске дворе
на врх златне горе!

**Бедовина је настала на мјесту гдје је била кућа мојих предака у Тушини испод Сињајевине који су бјежећи од турског зулума преселили на Малу Црну Гору и презиме Чуровићи промијенили у Мумини, а одатле 1878. одселише у Крушево на Пиви испод испод планине Вучево и прозваше се Муминовићи. Када сам 2012. године дошао у Тушину, нашао сам трагове темеља куће зарасле у трн глога и плочу огњишта коју је чувала шарка.*

Земљо моја

И кад си камена,
и кад си сламена,
и кад си мрачна,
и кад си драчна
- лијена си!

И кад си сушна,
и кад си плавна,
и кад си стрма,
и кад си равна
- драга си!

И кад си горка,
и кад си слана,
и кад си кисјела,
и кад си љута
- слатка си !

И кад си гола,
и кад си боса,
и кад си росна
и кад си мразна
- топла си!

И кад си бедем,
и кад си ров,
и кад си роб,
и кад си гроб
- моја си !

**Земља моја је свугдје гдје живе Срби без обзира како се зову, како се Богу моле и како ту земљу именују.*

Главу за славу

Нађе ли тамо, Вожде,
Вождову главу
да скупа чувате
Србину славу?

Да кандило гори,
да се за част бори,
истина збори,
слобода воли.

Једну дадосмо Порти,
а другу Хагу,
обје одоше
истом врагу.

Хвала Богу
што постоји
и силе се не боји,
већ круни главе
достојне славе.

**Главу Карађорђа Петровића, српског војводе у Првом српском устанку који је повео свој народ у борбу за слободу из ропства дугог пет вјекова, морали су Срби изручити султану у Стамбол ради каквог таквог мира. Исто су то морали урадити са главама неких нових вођа крајем двадесетог вијека неким новим султанима у Хагу.*

Светом Сави

Ако нам једном одеш,
не дај никада, Боже,
како у сноп да нас сложе,
ко ће браћу мирити,
ко муње и громове,
олује и вјетрове
ко ће их, ко смирити?

Ако нам једном одеш,
ни у сну се не снило,
ко ће да нам повеже
ријечи и вјекове,
ко да расплиће мреже
у које нас враг веже
и стеже ли нас, стеже?

Ако нам једном одеш,
далеко и глуво било,
поведи нас са собом
јер без Тебе смо ништа,
само сјеме које лута
без имена и пута,
без гласа и без спаса.

**Свети Сава, трећи син Стефана Немање, утемељивача српске средњовјековне државе, у свјетовном животу Растко Немањић, је оснивач српске аутокефалне цркве и њен први архиепископ, оснивач српских школа и болница, зачетник српске средњовјековне писмености, историографије и књижевности.*

Чудотворац Острошки

Слава му и милост

И камен Ти вјеровао
па постао олтар,
пећина Ти вјеровала
па постала црква.

Планина Ти вјеровала
и би Светигора,
и облак Ти вјеровао
па постаде небо.

Стијена Ти вјеровала
па потекла вода,
и киша Ти вјеровала
па родила лоза.

И сјеме Ти вјеровало
па постало биљка
и цвијет Ти вјеровао
па постаде плодом.

Ријека Ти вјеровала
па постала море,
гусјеница вјеровала
па постала лептир.

И штап Ти вјеровао
- постао путоказ,
вријеме Ти вјеровало
па постало вјечност.

Камен и пећина,
планина и облак,
стијена и киша,
цвијет и сјеме,
ријека и гусјеница,
и штап и вријеме...
Све Ти вјеровало
и све, све, Пресвети,
само има људи
које још то чуди.

**Свети Василије, Чудотворац Острошки, је рођен као Стојан Јанковић 1610. године у селу Мркоњићи у Поповом пољу близу Требиња. У свештеничкој служби је напредовао до митрополита захумско-херцеговачког и скендеријског посветивши сав живот молитви и борби за свој народ и његову вјеру и слободу. Када су Турци разорили манастир Тврдош код Требиња, преселио се у манастир Острог код Никшића гдје се и посветио 1671. године. Његове нетрулежне мошти почивају у манастиру Острог и у њихову исцељитељску моћ вјерују православни и многи муслимани и католици.*

Петар Петровић Његош

Још стиховима као муњама
сијечеш густи мрак на четверо.
Пјесмама к'о црквеним звонима
најављујеш нам нова свитања.

Још ријечима к'о звијездама
разносиш нам таму вјековима.
Оштрим мислима као сабљама
сијечеш паучину временима..

„Па докле ћеш, докле ћеш, Пјесниче,
вјечног дана и свјетла вјесниче?“
„Док је људи и док је Косова!“
бљеснуше муње са Ловћена.

**Петар II Петровић Његош (1. 11. 1813 – 19. 10. 1851) је црногорски владар, владика и пјесник. Његов еп Горски вијенац је поетска синтеза етичких норми слободе и правде, људске части и поноса. За тај еп један од највећих српских писаца Милош Црњански је рекао: „Кад би нестао српски народ, а остао Горски вијенац, остало би доста.“ Његош је сахрањен на Цетињу па је његове кости на Ловћен пренио кнез Данило 1855. године, краљ Александар Карађорђевић подигао Капелу на Ловћену 1925, а Иван Мештровић изградио Маузолеј 1974.*

Врати се, Тесла

Врати се, Тесла,
Твојим муњама
гађају звијезде.

Врати се, Тесла,
Твојим струјама
руше градове.

Врати се, Тесла,
Твојим мислима
воде ракете.

Врати се, Тесла
Твоје голубове
нико не храни,
нико не брани,
умиру сами.

**Никола Тесла (Смиљан, 10. јул 1856 – Њујорк, 7. јануара 1943) је најзначајнији српски и свјетски проналазач у области физике, електротехнике и радиотехнике. Радио Њујорк је свијет обавијестио о његовој смрти реченицом: „Умро је највећи проналазач који је икада корачао Земљом.“ По Теслиној жељи на његовој кремацији је свирана пјесма Тамо далеко, а урна пренесена у Београд.*

Нашем Иви о Босни

Е, е, наш брижни брате Иво,
Босна Ти је гдје је и била -
ни сјеверније ни јужније,
али много, много тужније;
ни источније ни западније,
али много, много хладније.

Е, е, наш тужни брате Иво,
Босна Ти је к'о што је била:
сва од ината и пркоса -
и кад је гладна и кад је посна,
сва од љепоте и поноса -
и кад је гола и кад је боса.

Е, е, наш болни брате Иво,
у Босни и данас све живо
болује од жеља и снова,
воли жестоко све до бола,
а кад мрзи, мрзи до кости
све је исто, Боже, ме прости.

Е, е, наш добри брате Иво,
Твоја је Проклета авлија
на истом мјесту гдје је била
и сад тамном вилајету
предано и вјерно служи,
само да мрак буде што дужи.

Е, е, наш сјетни брате Иво,
цабе су нама Твоје стазе
кад сви само по своме газе
и кад је свака стаза права
куда зацрта тврда глава
и куд нас носи лажна слава.

Е, е, наш умни брате Иво,
улуду си зид'о мостове
да споје дане у вјекове,
да споје људе и народе
кад свако своју обалу брани
да буде туђа другој страни.

Е, е, наш мудри, брате Иво,
залуд су Ти Твоја причања
нису сад она за читања -
кажу ружиш и мрзиш неке
са друге обале ријеке,
а обале и сад једнаке.

Почивај мирно, брате Иво,
Ти рече своје мудро слово
ал' за вријеме неко ново
и кад људи науче слова
и схвате знаке поред пута,
по сто пута рано љута,
и кад буду сијали љубав
умјесто мрака и корова,
умјесто крви и олова.

**Иво Андрић (9. 10. 1892 – 13. 3. 1975) је српски писац, добитник Нобелове награде за књижевност 1961. године који приповиједа о трагичном сукобу цивилизација у Босни и њиховом трајању кроз вијекове, о карактеру људи у Босни, њиховом тешком животу и трагичним судбинама. Најзначајнија дјела су му: На Дрини ћуприја, Травничка хроника, Проклета авлија, Јелена жена које нема, Госпођица, Омер паша Латас, Знакови поред пута...*

Кочићу у походе

Опет и данас, мој Перо,
на сирото Ти Змијање
палацају отровнице
најгорих сорти и раса
с отровом који убија
и оне већ убијене,
гмижу лудо са свих страна,
али не брини, не брини
наш је отров сто пут јачи
кад бранимо што је наше,
отровом ће отроване
оставити наше међе
и да знадеш да и данас
пријатеља на Змијању
чека со и хљеб на прагу.

Бише да нас распамете
Светог Саву хоће да нам
опет на ломачи спале,
да нам Његоша избију
из књиге и српске главе
и да Филипу Вишњићу
и гусле отму из руку,
чак и Тебе би поново
да у лудницу затворе...
Не брини, не брини ништа
и до сада су палили
па ми све чвршћи и јачи,
знамо из пепела расти,
из гробова устајати,
књиге у глави носити.

Опет и данас, мој Перо,
царски Рудоња се шири
и пласти сва наша поља
и жање незрела жита,
и све му је премало,
и никад му није доста,
хтио би и да пасемо,
и преживамо мјесто њег',
а он да се тови само,
али не брини, не брини
чека га мирно наш Јаблан
па да му надмене куље
по нашем пољу проспе
и главом плати проклетство
и вјечиту глад за туђим.

И суде нам, драги Перо,
зато што бранимо куће,
огњишта и нејач своју
и вјеру, језик и писмо,
главе и голе животе,
што нећемо да будемо
робље и сирота раја
и што им не дамо своје,
суде као Теби некад
и без права и без правде
силом и мачем јачег
пуни су нас казамати
од Хага до црног врага,
нека, бар трпјети знамо
и смијат' им се од муке.

Знамо и ланут жестоко
и до неба да се чује,
знаш Ти како Србин псује,

и пљунути баш простачки
на њихове суданије,
знаш онако штрбачки
и крајишки и змијањски
па им потурит' јазавца,
мачка или рог у врећи -
нису ни Срби од јуче,
а и њих одавно знамо
често смо их испраћали,
испраћали их одавде
до земље погнуте главе,
а неке често и без ње.

А за завичај не брини:
Гомионицу Јован чува,
над Змијањем Реља бдије,
и Вук гај чува и брани,
прото издају не прашта,
Лујо напаса Јаблана ,
Марушка неће Обрада,
Симеун поред казана
још разгони Турке на буљуке
као соко птице ластавице,
а Давид швапске судије
жедне про Врбаса вода,
још смо Срби и још људи
и не питај: „Идеш ли, роде?“
Идемо, идемо, роде!

**Петар Кочић (Стричићи код Бање Луке 29. 6. 1877 – Београд 27. 8. 1916) је српски приповједач и борац за национална и социјална права народа. Он своје Крајишнике њиховим судбинама, карактером и језиком први пут уводи у српску књижевност.*

Принцип је принцип, само када је Гаврило

Опет би они, мој Гавро,
наше класове у своје хљебове,
наше овнове у своје торове,
наше борове у своје тарабе,
наше потоке на своје точкове,
нашим рукама за врело жељезо...

Не дај ништа, синовац мој,
ни Бечу, Риму, Пешти ни Стамболу,
све ти је то учило исту школу.
ни црно иза нокта не дај цабе!
Увијек им је туђе било слађе!
Не дај па нек те снађе што те снађе!
Принцип је принцип и кад није Гаврило!

Опет би они, мој Гавро,
да смо без знања, звања и имања;
без свијести, и савјести, и части;
да смо мањи од бубе и мрава,
да смо без кичме као мека трава
која се свакоме и свему клања...

Не, немој, синовац мој,
да си мањи од бора и орла,
од оног што ти је природа дала,
не буди ми мањи од себе сама,
немој да те икада виде мала.
Ако клекнеш, устати лако нећеш,
не дају ти више подићи главе!
Принцип је принцип и кад није Гаврило

Опет би они, мој Гавро,
да нам мажу, да нас у очи лажу,
обећавају нам златне кашике
док им наивно не загризеш мамац
па ти онда носи челични ланац
којим ће да те привежу као роба...

Не вјеруј им, синовац мој,
лажу чим зину – тако им по роду,
ријеч им не значи ама баш ништа,
ни образ, ни кумство, ни свети Јован,
нити крст часни, нити вјера тврда,
ни се Бога боје ни се људи стиде,
они без срца и душе, ти без главе!
Принцип је принцип и кад није Гаврило!

Опет би они, мој Гавро,
синове нам у јаничаре па на нас,
наше цурице на Босфор, Рим и Беч,
Босну поново у вилајет тамни,
ноћи нам дуге и мрачне спремају,
живог нам мира души не дају...

Не бој се, синовац мој,
мораћеш око за око, зуб за зуб,
на силу силом – тако ти суђено,
другога избора нећеш имати.
У кланце, у ровове и бусије;
у хајдуке, ускоке и комите,
у све, само у робље и злочин не!
Принцип је принцип и кад није Гаврило!

Опет би они, мој Гавро,
чизмом, бичем, батином и конопцем;
глађу и жеђу, на врбе и коље,
у јади их јадио у Јадовно
па ватру на прса, змију у њедра
и ексере под нокте па у море...

Само храбро, синовац мој,
срце у метак па метак у цијев,
нек не трепне око ни задрхти рука,
јунаци ти гину само један пут,
кукавице свако јутро поново,
бој ти не бије свијетло оружје,
већ бој бије срце у јунака!
Принцип је принцип и кад није Гаврило!

Опет би они, мој Гавро,
да брат брата зубима испод врата,
да братском крвљу перу своје руке,
и да брат брату утрне свијећу,
да брат брату очи вади за туђ грош,
да свој образ нашим злочином бране!

Тако је то, синовац мој!
Ја њима мајку мајчину грабљиву,
моја им браћа љубе скут и руку.
Ја им пуцњем злочин враћам и плаћам,
моја им браћа кличу из свег гласа.
Ја им метком показујем пут кући,
браћа их ките цвијећем кличући.
Принцип је принцип и кад није Гаврило!

Опет би они, мој Гавро,
и да те линчују и да ти суде,
и да те прогоне и да те затварају,
да те бришу из књига и памћења,
и да ти затру стопе гдје си стао
да ти ни у гробу мира не дају.

Не брини се, синовац мој!
Ко губи, чак и туђе, тај се љути.
Силни су увијек на силу хтјели
и част и власт, и знање и имање,
да се само њихова ријеч чује,
али правда, истина и слобода
кад-тад из мрака као сунце сине!

Принцип је принцип и кад није Гаврило!

Опет би они, мој Гавро...

Принцип је принцип и кад није Гаврило!

Принцип је принцип, само кад је Гаврило.

**Гаврило Принцип (Обљај код Грахова 25. 7. 1894 – затвор Терезин у Чешкој 28. 4. 1918) је члан револуционарне организације Млада Босна која се борила за ослобођење јужних Словена од туђинске власти. У нади да ће покренути борбу за ослобођење Принцип је у Сарајеву на Видовдан – 28. јуна 1914. извршио атентат на аустроугарског престолонаследника Франца Фердинанда што ће Аустрија искористити као повод за рат против Србије и почетак Првог свјетског рата.*

За краља и отаџбину

Са врх Цера муња сину за слободу и отаџбину.	Савладали глад и ране да слободу опет бране.
С Колубаре марш на Дрину све за српску отаџбину.	Од Солуна до Триглава у стопу их прати слава.
На Мојковцу брат до брата братски гину за Србију.	На Триглаву барјак вију за свог краља и Србију.
Прегазили Албанију да се врате у Србију.	За крст часни и слободу својој земљи и народу.

**Пјесма је инспирисана српском корачнициом Марш на Дрину коју је у част побједи српске војске над аустроугарском војном силом на Церу и у славу пуковнику Миливоју Стојановићу и његовом Гвозденом пуку компоновао Станислав Бинички. Са овом пјесмом српска војска је ишла из битке у битку, прешла Абанију, пробила Солунски фронт и ослободила све јужнословенске земље. Марш на Дрину је по пишчевој жељи пратио додјелу Нобелове награде Иви Андрићу 1961. године. Текст за пјесму је тек 1964. године написао Милоје Поповић.*

Биће људи и биће Срба

Док нам свијећа гори,
док се крсница ломи,
док нам тамјан мирише,
док се ћирилица пише,

биће људи
и биће и Срба!

Докад се срцем збори,
док права љубав гори,
док се душом пише,
док се за брата дише,

биће људи
и биће и Срба!

Док свира фрула,
док труби труба,
док гусле гуде,
док зоре руде,

биће људи
и биће и Срба!

Све док се Христу моли,
док се слобода воли,
док се за истину бори,
док Бог са неба суди,

биће људи
и биће и Срба!

Док се свети Сава слави,
док нам се исток плави,
док нам свијетли Тесла
тећи ће наша чесма

биће људи
и биће и Срба!

Пиви на таласу

Пиво, Пиво, да ми Те је сликат'

Кад сметови поравне литице,
и с прољећа процвјета Ти лице,
и љети се слегнеш у откосе,
и у јесен пожуте Ти косе.

Кад орлови пркосе висини,
и завали снијег у планини,
и завија курјак у пећини,
и сијевне муња и гром груне,
и сјеверац с Дурмитора дуне.

Кад Те сунце окупа у роси,
и дуга Те загрли к'о сестру,
и звјезде Ти блистају у коси,
и мјесец Те у наручју носи.

Кад у Тари огледаш лице,
а над Пивом плетеш плетенице
кад је Бајо прескочи у трку,
а магле се кроз кањоне вуку.

Кад чактари звоне кроз долове,
и слијеже стока на појила,
и у јарам упрежу волове,
и кад вранац прескаче ограде.

Када везе фрула код оваца,
и зајече гусле у стараца,
и дјевојке поју к'о славји,
и кад момци кличу к'о орлови.

Када моба код комшије ради,
и заигра коло на ливади,
и потече пјесма к'о ријека,
и слегне се човјек до човјека,
бацају се камена с рамена
и надмећу браћа и племена.

Када ложиш бадњак о Божићу,
и крстиш се уз славску свијећу,
и кад чекаш свате да дојезде,
и пјесмом се дижеш међ' звијезде,
и здравице ките перјанице.

Кад калуђери тихо поју
у Пивскоме манастиру
помен оцу Саватију,
када црквена звона зову
да се Херцег Стјепан сврати
у манастир на Заграђу.

И кад вариш варенику
на вериге над огњиштем
и кад грушаш грушавину,
и кад пијеш медовину,
и приганице када пржиш,
и кад окрећеш печенице,
и качамак и цицвару
на скорупу из мјешине.

Ех, да ми је долетјети тамо
гдје је ријеч највећа светиња,
гдје се људи у образ заклињу,
гдје је вјера тврђа од камена,
гдје се кумство никад не одбија,
и гдје пламти плам до плама,
гдје су људи прави људи
по образу гдје се суди.

**Пива је и ријека и висораван израсла у троуглу између кањона ријека Пиве и Таре и планине Дурмитора. То је планина на којој се одувијек живјело тешко али часно и гдје је живот кључао снагом, ведрином и пркосом.*

Пива

Да ли имаш љепшег пића
од извора са Маглића,
да ли имаш бољег вина
од потока са планина?

Да л' Пивљанка има нека
бистријег од Тебе ока,
да л' Жупљанка има нека
лакшег од Тебе скока?

Да ли хуком из дубина
изазиваш Пивљанина,
да ли пјесмом од милина
мамиш себи Жупљанина?

Да л' у њедра тајно кријеш
прстен момка Дурмитора
и да ли ћеш послџе пића
примит' бурму од Маглића?

Да л' си сјајем у плићаку
огледало Ти јунаку,
да ли пјеном са валова
китиш свате соколова?

Да л' шапатам у врбаку
причаш неку древну бајку,
да ли шумом у ноћима
у сан водиш соколића?

**Пива је брза, планинска ријека у Црној Гори која заједно са
Таром чини Дрину. Између Дурмитора и Маглића усјекла је један
од најдубљих рјечних кањона у свијету.*

Вучево

Кажи, шумо, тако ти громова,
откуд теби густој и дубокој
силан понос стамених борова?

Кажи, горо, тако ти вјетрова,
откуд теби стрмој и високој
витке јеле дугачкијех коса?

Каж'те, поља, тако вам сњегова,
откуд вама травним и зеленим
чиста боја бијелих цвјетова?

Знаш л', планино, не допала јада,
гдје су косци са твојих ливада,
гдје је теби чобаница млада,
гдје су њена непрегледна стада?

Да то није, јад те не убила,
твоја нека надгоркиња вила
од косаца борове извила,
од пастирки јеле начинила,
од оваца нарцис направила?

Кажи, шумо, тако ти вукова,
кажи, горо, тако ти орлова,
каж'те, поља, тако вам Маглића,
каж', планино, јад те не убила,
шта уради надгоркиња вила?

**Вучево је планина која се диже на лијевој страни кањона доњег тока ријеке Пиве и Сутјеске и горњег тока Дрине. Некада је било насељено чврстим и упорним људима који су живјели претежно од сточарства. Данас је планина напуштена, зарасла, дивља.*

Пивски манастир

Темељ Ти на дну језера
чувају језерске виле
и шапћу Твоје молитве
из језерске дубине.

Крстови на врху крова
скупљају коло звјездано
што га вјечним учини
Твоје појање Богом дано.

Зидови стамени ћуте
све радости и све туге
што их сјетни скупише
кроз вјекове дубоке и дуге.

Сав си од вјечности саме,
трептајем свијећа из таме
бројиш нам смртне дане
и ноћи непреспаване.

Гле, то је Нојева барка
стигла на шуму таласа
да људима буде нада
када све у повор пада.

**Пивски манастир је подигнут у шеснаестом вијеку на извору ријеке Пиве, а приликом изградње Хидроелектране „Пива“ измјештен је на обалу акумулационог језера које је потопило рјечно извориште. Постао је сабориште и завјетно мјесто свих Пивљана и не само њих него свих људи којима је на срцу љепота, вјера и нада.*

Манастир Светог Јована на Заграђу под Соколом

Скидали Ти куполу к'о главу
да је за бежбожничку славу
служе вампирима на тањиру,
а она на томе истом пиру
израсла у Дурмитора висину
и наткрилила цијелу Пиву.

Сјекли Ти крстове као руке,
а они као Тројеручице
потекли Пивом, Таром и Дрином
да крсте све крајеве и људе
док им и кап капи воде буде.

Растурали Ти олтар у прах,
он у тај исти мах од стола
постајао гора Сокола,
и Вучева и Златибора
па чвршћег олтара не створи
ни ум ни рука људског створа.

И не моглоше Ти ништа, ништа
сила, ни заборав, ни вријеме,
чувају те молитве неимара,
чува Те љубав као сјеме
за посљедње вријеме.

Данас мислиш вјечност цијелу,
сакупљаш звијезде у здјелу,
да небом крстиш своје људе,
да их буде док вјере буде,
док неба над Соколом буде.

**Манастир светог Јована Крститеља је задужбина херцега Стефана Вукчића Косаче подигнут у 15. вијеку на Заграђу изнад Шћепан Поља, испод планине Соко. Турци су га похарали 1482. године и скинули му метални кров и њиме покрили Алаџа џамију у Фочи. У Шћепан Пољу се налазе темељи Цркве Шћепаница посвећена Преносу моштију Светог архиђакона Стефана, задужбина Сандаља Хранића из прве половине 15. вијека. Крајем 20. и почетком 21. вијека Шћепаница је конзервирана, а манастир на Заграђу обновљен.*

Херцег Шћепан

Херцеже од светог Саве,
тако Ти крсне славе,
дође л' Ти у небески сан
над Пивом, Таром и Дрином
у прољеће сунчани дан?

Запалиш л' у ноћи глуве,
кад нико видјет' не смије
како се у мраку сија,
св'јећу на зиду Градине,
тамјан на врху планине?

Храниш ли у зиме дуге
светог Саве вукове
на Вучеву у Долове
и Соколу на брегове
орлиће Душанове?

Што се показат' не смијеш,
што се у ноћи кријеш
кад Те ц'јела Пива чека
да се вратиш из далека?

**Херцег Стјепан Косача је потомак Војводе Влатка Вуковића и посљедњи владар Херцеговином прије њеног пада под турску власт. Његова љетња резиденција налазила се на Градини изнад Шћепан Поља испод брда Соко.*

Шћепан Поље

Сјећаш ли се, поље Шћепаново,
кад с' Херцега из боја чекало
да му коња сокола придржиш
док штит, оклоп и калпак скида
и ратнике руком благосиља.

Памтиш л' Јелену, кћи Лазареву
и вјерну љубу Хранићеву,
пред олтаром цркве Шћепанице
моли за душу великога кнеза
и мајке Милице – сапатнице.

Видиш л' у освит сунчаног дана
како ти пољем шета сама
Катарина, кћи херцега Шћепана
и госпођа Стефана Томаша,
претпоследњег босанскога краља.

Хоће ли опет једнога дана
црква Шћепаница изнић' сама
и расути гласе својих звона
да постанеш престоница нова
к'о што бјеше послѣје Косова?

**Шћепан Поље је мјесто на ушћу Пиве и Тар у Дрину на коме је Сандаљ Хранић, владар Херцеговином у првој половини 15. вијека, подигао цркву посвећену преносу моштију светог архиђакона Стефана, а његов наследник синовац Стјепан Косача на Заграђу манастир светог Јована Крститеља и изнад њега утврђени град Соко.*

Мала Црна Гора

Змајевима одморише,
а вилама игралиште,
громовима громовиште,
а муњама светилиште.

Иза седам гора,
иза седам мора,
на таласу Тари,
у сред Дурмитора...

Ту богови нектар пију
и богиње коло вију,
светитељи дом имају,
бесмртнике целивају.

Сва си од неба,
сунца и звијезда,
и борова и орлова,
и врхова и вукова,
и долова и сњегова,
и огњева и змајева...

Јеси ми Мала,
ал' веће нема;
јеси ми Црна,
ал' бјеље нема;
јеси ми Гора,
ал' боље нема.

Ни пјеснику симбола,
нити сликару боја,
ни музици тонова
па да вјечним учине
горска јутра твоја.

**Мала Црна Гора је село у троуглу кањона Таре и Сушице и Дурмитора на надморској висини од 1.530 метара. Насељавали су је слободари који су у ово село, које је директно за небо везано, бјежали од турског зулума. Одавде су моји преци 1878. године саселили у Крушево на обали Пиве испод планине Вучево.*

Црквичко Поље

Поље на врху планине,
планина легла у поље
– небо заспало на земљи,
поље се дигло на небо.

Двије ријеке к'о сестре
грле поље к'о брата,
а Соко и Соколина
њихају га на крилима.

Поглед пуца од висина
и ширина,
срце туче од милина
из дубина.

Сво поље, а једна црква
небо јој купола звјездана,
олтар јој камен станац,
зидови планина ланац.

А звона, звона су јој
пјесме косаца и просаца,
дјевојака са Кланца
и момака из Враца.

И све би ми било лако
само да не звоне тако,
безгласно, ал' болно јасно,
из дубина, са висина, из даљина...

И да не зову јако
преко гора, преко мора
из небеских двора
да се доћи мора.

**Црквичко Поље је једно од најљепших села у Црној Гори. То је поље на Пивској висоравни (преко 1.000 метара надморске висине) у загрљају ријека Пиве и Таре. Људе су вјештачка свјетла великих градова привукла као свјетлост сијалице лептире. Почетком шездесетих година прошлог вијека ту је школу учило преко 200 ђака (међу њима и ја), а данас је школа закључана. Ништа тужније од закључане школе.*

Крушево на Пиви

Цијело је село једно
на таласе Пиве сјело
па у свијет полетјело
и нестало у даљини
- изгуби се у туђини.

Туђе зоре, туђи дани
туђа поља и ливаде,
туђе воде и мостови,
нигдје свога ни корова,
у ноћи се губи зора.

Стари орах залуд чека,
узалуд се нада ријека
и ливаде, и воћњаци,
оранице и пашњаци,
густе шуме и пропланци.

Јелићима ни Вучеву,
ни Студенцу, ни Пољицу
нико рећи и не смије
да повратка више није,
да повратка више није.

**Крушево је село испод планине Вучево на лијевој обали ријеке Пиве на њеном самом ушћу у Дрину. Ту су живјели вриједни и упорни људи, зими у селу, а љети на планини (Вучево). Данас је село скоро сасвим расељено.*

Студенац

Како Ти стане у око
Вучево, Вукуша, Соко
па ту у тишини ћуте
и плаве даљине слуте?

Како то харфе чаробне
Пиве, и Таре, и Дрине
претвараш у звучне риме
и лијечиш душе тиме?

Како цвјетове и траве
и из снова, и са јаве,
из жупе, и са планине
везеш у исте ћилиме?

Како то бурне вјетрове
са сјевера и са југа,
са ријека и с' планина
умири Твоја тишина?

У загрљају ријека
и у гнијезду планина
зачарала Те вила
да будеш љепоти тајна
и загонетка трајна.

**Студенац је усамљена, са свих страна окружена
стољетним шумама, ливада на лијевој обали ријеке
Пиве на њеном ушћу у Дрину, у подножју планине
Вучево, а наспрам планина Соко и Вукуша са
погледом на три ријеке и три планине.*

Црква Успење пресвете Богородице у Модричи

Скоро ће ми стото љето,
а к'о јуче да бијаше,
кад ми с пјесмом и весељем
камен-темељ постављаше.

Скоро ће ми вијек цио,
а к'о јуче да је било,
са звоника кад је мога
звоно радост објавило.

Ноћу сањам к'о на јави
сва крштења и вјенчања,
и молитве, и кајања,
гријехове и праштања.

Из снова ме стално буде
све сахране и опела,
ратне ране и ожилци
- бол до бола без пребола.

А кад јутро сване ново
и кад чујем своје звоно,
нова младост, нова нада
испуне ми старе груди.

И све тако до вијека,
док ме буде, биће људи;
док је људи, бићу млада
- како јуче, тако сада.

**Темељи Храма Успења пресвете Богородице у Модричи су освештани на Видовдан, 28. јуна 1914. године. Народни збор су растурили жандари због атентата Гаврила Принципа на аустро-угарског престолонаследника Франца Фердинанда у Сарајеву. Градња храма је завршена 1921. године. У Одбрамбено-отаџбинском рату 1992. храм је запалила муслиманско-хрватске коалиција, а обновљен је 1997. године.*

Љубиоча

Милораду Видовићу

Љубиочи љубим око
бистро, чисто и дубоко.
Љубиочи извор љубим
љубећи га разум губим.

Вучијачка кћери мила
што рођењем доби крила
да кроз шуме и ливаде
будиш снове, носиш наде.

Љубиочи мрсим косе
што их старе врбе носе.
Љубиочку успаванку -
у сан носим пјесму лаку.

Слушам шапат из давнина
и пијем је мјесто вина
па умирем од љепоте
од немира и грехоте.

Љубиочи пратим путе,
пратим путе - ране љуте -
преко Босне и дуж Саве,
туго моја, мој Дунаве.

Љубиочом лечим тугу
повијам је у ноћ дугу.
Бистром водом видам ране,
видам ране, мој гавране.

**Љубиоча је поток који тече кроз Дуго Поље кога су Дугопољци из милоште унаприједили у ријеку. Дуго Поље је село на подручју општине Модрича, у подножју планине Вучијака на лијевој обали ријеке Босне.*

**Милорад Видовић је новинар из Ботајице код Модриче. Сада живи у Аустралији. Упознали смо се 1978. на Омладинској радној акцији на изградњи другог колосијека жељезничке пруге Добој – Зеница. Зближио нас је исти начин рада – ведро, али одговорно обавити и најсложеније послове. Каније ме је задивило његово топло, надахнуто и ведро казивање о прошлости, култури и традицији његовог завичаја Ботајице, Другог Поља и ријеке Љубиоче. Тада је и настала ова пјесма о Љубиочи, ријеци Милорадовог дјетињства и младости коју он толико воли и о којој тако топло прича.*

Завичај

У стиху ми сваком засвијетли
онај цвијет прољећнога дрена
и с јесени јабука румена,
рана јутра што их буде п'јетли.

У рими ми свакој зајубори
цвркут ласте испод крова старог,
шум потока из дјетињства давног,
шапат вјетра у јеловој гори.

Стари орах дугачкијех грана
редовно ми долази у снове
и мирише до освита дана.

Не знам више пишем ли стихове
ил' стихови исписују мене
ил' цвијеће завичајно вене.

Јабука

Сваке ноћи појави се крадом
нека широм отворена рука,
а на длану румена јабука
засвијетли љубављу и надом.

Сваке ноћи на прозор се јави
неко лице румено и младо
па се спусти до мога јастука
кад, гле чуда, а оно јабука.

Густе таме нестане у сјају,
замирише соба на румено,
хладноћа се истопи у мају,

зашуми ми соба на свилено.
Хвала Богу што створи јабуку
и стави је човјеку у руку.

**Цјесмо моја,
муко моја**

Пјесник

Не знам из ког сам времена,
из овог сигурно нисам.
Да ли из неког што давно прође
ил' из неког што ће тек да дође?

Не знам из ког' сам мјеста,
из овог' сигурно нисам.
Из ког' сам запаљеног грмена,
са ког' сам разбијеног камена?

Не знам из кога сам стиха,
из овог' сигурно нисам.
Да л' је неки заборављен давно
ил' је неки ком' је доћи рано?

Не знам ни ко сам ни шта сам,
ни куда сада да кренем,
ако ме неко усвојит' жели
да бих ост'о на овој планети,
мора да ме дозове памети.

Бајка о пјесми

Некад давно руже су сањале
сонете неке румене и топле.
Некада су и траве шумјеле
елегије тужне, зелене и меке.
Једне ноћи брезе су шаптале
стихове чисте, бијеле и лаке.
Једног јутра облаци свирали
риме ведре, плаве и далеке.
И давно, давно – све је пјевало
пјесме тихе, тајне и дубоке.

Једног тужног дана
пјесма им заспала
и остало само:
румено и топло,
зелено и меко,
бијело и лако,
плаво и далеко,
тајно и дубоко.

Узалуд, узалуд
пјесници се труде
да пјесму пробуде
док се једног дана
не пробуди сама.

Јављање пјесме

Пјесма се у сну јави
далека, лака и плава
па тихо, тихо пјевуши
да је не чује јава.

Тако се дуго понавља,
почнеш будан да је сањаш
и никад да досањаш
оно што се сну јавља.

А онда једног дана
пјесма се напише сама,
а умјесто ње у нама
остане само тама.

Пјесма шта је

Боже мили, пјесма шта је?

Малени снови, мале душе,
мали снови велике душе,
велики снови мале душе,
велики сни, велике душе ?

Слаби трептаји слабог срца,
слаби трептаји снажног срца,
снажни трептаји слабог срца,
снажни трептаји снажног срца?

Малене искре мале ватре,
малене искре велике ватре,
велики пламен мале ватре,
велик' пламен велике ватре?

Кап у мору или море у капи,
Искра у ватри ил' ватра у искри,
Зрак у тами ил' тама у зраку,
Цвијет у биљци ил' биљка у цвијету?

Боже мили, пјесма шта је?

Кажи, чоче

Кажи, чоче, образа ти
има ли гдје ишта црње
од образа без образа?

Кажи, чоче, поноса ти
има ли гдје ишта ниже
од поноса без поноса?

Кажи, чоче, младости ти
има ли ишта старије
од младости без младости?

Кажи, чоче, очију ти
има л' ишта ћоравије
од очију без очију?

Кажи, чоче, мудрости ти
има ли гдје ишта луђе
од мудрости без мудрости?

Крила

„Имаш ли ти ишта, човјече?“

„Ама, баш ништа.“

„Фали ли ти ишта, човјече?“

„Ама, баш ништа!“

„Ама, баш ништа, човјече?“

„Једино крила,

ал' ти ми их не мош дати,

морам их и даље тражити сам.“

Балада о животу

И груну извор
пуном снагом у свјетлост,
зна ли куда ће.

Хиљаде стаза
и на хиљаде страна,
која је права.

Бљесну на валу
кап раскошном љепотом,
важан је само трен.

Тече ријека
од извора све даље,
повратка нема.

Смјешка се цвијет
на огледалу воде,
зна ли докад ће.

Зрикавци зричу,
скоро ће хладна зима,
баш их је брига.

Прешао јелен
све планине големе
и би му мало.

СТИГОХ коначно
сада и, ето, овдје,
а нисам хтио.

ПАДЕ лист брезе,
крену у вјечност своју,
кад се већ мора.

ДУГА је вјечност,
бескрајно је дугачка,
како је надживјет'.

Бреза

Какву то чежњу и немир
страсно шапућеш у свемир
у дугим ноћима свиле
коју тихо ткају виле?

Какве везу снове тајне
сунчеве зраке сјајне
кроз лишће и дуге гране
у плавом заспале дане?

Како ти то једино срце
трепери у безброј листа
и у сваком жеља триста?

Нестаћеш једном у ноћи,
у сновима и љепоти,
у чежњама и самоћи.

Траве

И у бијелим ноћима
зелено сањају траве
кад' ће опет да се јаве
у топле сунчане дане.

Коријен чува тајну
како поново бити
зелен, и сочан, и млад
у један прољећни дан.

Само траве знају
како обнављају
токове живота,
како да се нађе
нестала љепота.

Зато и пјесма снови
да буде истински жива
па да се као и трава
сваког прољећа обнавља.

Молба

Човјече, у овом трену
што га животом зовемо,
покупи што више сунчаних зрака
јер скупљена свјетлост мора да сија
и у сред вјечитог мрака!

Човјече, у овом трену
што га животом зовемо,
живи снажно сваки дјелић трена
па да скупиш доста, доста живота
кад вјечност дође ледена.

Суђење

Причали ми стари људи
да кад неко неком суди,
три пут мјери, три пут важе
па пресуду онда слаже.

Све чворове и све везе,
сва плетења и сва ткања
и из знања и незнања
расплићу се у сазнања
да суд буде како ваља.

Причали ми људи стари
да све оне тајне ствари
и да правду и истину
треба изгнат на чистину
ради части и образа
да суд буде како ваља.

Причали ми људи стари.

Какви су само били јунаци

Какви су само били јунаци
ти посве мали модрички ђаци!
Кад граната у двориште груне,
задрхти срце, ал' око не трепне,
пјесма утиша у души зебњу:
„Граната пала, чудна ми чуда,
времена луда падају свуда!“
А ја стрепим као прут на води
да граната цвијет не погоди.

**Сјећање на један школски час из 1992. године када је тенковска граната експлодирала у школском дворишту Основне школе „Свети Сава“ у Модричи. На срећу сва су дјеца била на часовима. Тих дана друга гранта је експлодирала у кабинету физике Средњошколског центра „Јован Цвијић“ Модрича - пет минута по завршетку часа.*

Закључали школу

Закључали школу
кључем безнађа
и бацили га на дно
невидбога.

Чуј, школско звоно
звони у празној школи
нам на упокој.
Бог гријех да нам прости!
Амин!

Ти ћеш ме учити

Ти ћеш ме учити раду
док за тебе црнци ору,
а ти сједиш у хладу.

Ти ћеш ме учит' слободи,
ти који си кавез сков'о
свакој слободној роди.

Ти ћеш ме учит' љубави,
ти што је на сат купујеш
и са њоме тргујеш.

Ти ћеш ме учити правди,
ти који свијет опљачка,
а ништа не сагради.

Ти ћеш ме учити вјери,
ти који продајеш вјеру
и за добру вечеру.

Немој ме учит' молим те,
пусти ме да будем неук,
простак, дивљак и сељак.

Ријеч

Ријеч је некада била
стамена, округла, пуна,
била је чврста - једра,
мог'о си за њу вола да вежеш
и коња, и слона, и човјека.

Била је к'о камен станац,
исто к'о камен темељац,
или као камен кремен,
могао си на њу и да станеш,
имао си чиме и да креснеш.

Кад је на папир напишеш,
залијепи се стамено
као и таксена марка,
постане као вјечна тапија
пред људима, временом и Богом.

Данас ти ријечи пљуште,
пљуште к'о јесење кише,
теку као мутне воде,
немаш се за шта ни ухватити,
а камоли коња да вежеш.

Данас ти ријечи звоне,
звоне ти глупо и тупо
као капи у олуку
и немаш више шта записати
за вјечност пред временом и Богом.

Запјевај, молим Те

Кад Те издају пријатељи,

онако подло – кукавички,
опсуј сочно – сељачки,

буди човјек

и насмиј се, молим Те!

Кад Ти суде на правди Бога,

невину – ни криву ни дужну,
пљуни онако простачки,

буди човјек

и устани, молим Те!

Кад схватиш да си волио

што љубави достојно није,
угризи усну до крви,

буди човјек

и воли опет, молим Те!

Кад Те туга мучки савлада,

напиши јој пјесму мушку,
па поцијепај папир,

буди човјек

и пиши опет, молим Те!

Кад Те издају ум и снага,

стисни песницу као чекић,
удри у гранит врашки

буди човјек

и разбиј га, молим Те!

И кад Ти буде свега доста

и свега преко, преко главе,
врисни 'нако до неба

буди човјек

и запјевај, молим Те!

Пишем

Пише од јутра до сутра,
од времена до невремена,
од рођења до згибења,
од зрака до мркла мрака.

Пишем, ето, човјече си мој,
пишем онако из ината
тишини, самоћи и тузи,
против пролазности и мрака...

Пишем и пишем... Их, мерака!

**Кажи, срце,
имена Ти**

Мој добри сиједи стари

Мој отац дугу њиву у бразде слаже,
кроз цвјетну ливаду откосе ниже,
богату љетину на таван диже
и све то само с двије руке стиже.

Расту му, ето, дјеца као из воде,
воћњаци увијек богато роде,
подруми пуни, торови тијесни,
волови силни, а коњи бијесни.

Све ће да роди, а жена да грије,
остало његова брига и није,
но прекрсти се па поново ради,
и ори, и коси, копај и сади.

Е, мој добри сиједи стари,
осим куће, дјеце, жене и њиве
има на свијету још много ствари,
има на свијету још безброј ствари,
али то твоја брига и није,
нека жање свако оно што сије.

Када буде стани пани

Кад ме тешке туге сморе,
кад ме старе ране боле,
кад ме нове муке сломе,
када буде стани – пани,
онда дође: „Гдје си, стари?!“

Кад ме густе магле сколе,
кад утонем у мрак тамни,
када лутам по пустињи,
када буде стани – пани,
онда дође: „Гдје си, стари?!“

Када дођем на крај света,
када више нема даље,
с неба отац поздрав шаље:
„Има, сине, има даље!“
И ја крочим у нигднину,
а преда мној стазе сину.

Мајци Даници

Знам да си опет ноћас она
најсјајнија звијезда горе,
знам да раскошним сјајем скриваш
какве те тешке бриге море
од првог зрака до ране зоре.

Умори ли се од рада Рада,
шта ли је Јела данас јела,
гдје ли је Стана ноћас стала,
какве силе ломи мој Миле,
која ми гора чува Глигора?

Ми смо сви добро и здраво
и срећни смо, срећни јако,
вјеруј ми бар једном, мајко,
и хајде макар ноћи ове
без бриге утони у снове.

Мајчина писма

„Прољеће је - све к'о сунце сине,“
пише ми мати стара,
„а тебе нема да дођеш, сине,
у сред наших бехара.“

„Љето је и испод крова стара,“
опет ми пише мама,
„цвркућу нам птићи из гнијезда,
ал' твога гласа нема.“

„Јесен је, румене се јабуке,“
у писму старе руке,
„тужно их берем сваког дана,
нема те с јабукама.“

„Зима је – дуга, хладна и тешка,
све теже, сине, дишем,
ово се тешко данима пише
и не надам се више.“

Опет прољеће – бехар мирише,
ал' писма нема више,
а у мени тиња луда нада
стићи ће, бар још сада.

Да ми је још једном

Да ми је још једном чути
како се мати радује ил' љути
како ријечи потекну к'о вода,
и трепере као лист јасике.

Да ми је још само једанпут
да зашуште к'о кинеска свила,
свјетлуцају к'о свици у ноћи
и распу се к'о звјездано небо.

Да ми би још једанпут само
да се угријем у њеној топлини
и да заспим у њеној близини
и пробудим се у њеним очима.

Не пристајем на буђење

Само једна лака љуљашка
у тишинама неба плава,
и још слатки шапата лишћа
стариx ораxа у дворишту
и шум завичајне ријеке
далек, далек и бескрајно тих.

А онда један и једини
меки сунчеви зрак кроз прозор,
цвркут ласте под старим кровом,
и мириси мамине пите,
и благи дјечији осмијех
у ова моја зрела љета.

Будан сам, јој, болно сам будан,
ал' не смијем отворит' око -
нестаће тога плавог чуда
и све те тихе чаролије,
и биће бијели зидови
и биће неке туге дуге.

Кажи, срце

Кажи, срце, трептаја Ти
што порастеш кад се голуб јави
што поскочиш када ор'о кликне,
што задрхтиш кад славуј запјева?

Кажи, срце, дрхтаја Ти
што цвркућеш кад цвркућу ласте,
што ме зебеш кад се мрзну врапци,
што се стегнеш када гавран гракне?

Кажи, срце, имена Ти
каква веза ту постоји
да ти ниси само птица
у грудима што ми стоји?

Туге дуге

Ноћ у густој шЋми шЋми,
самоћу дише и пише,
и тугу – дубоку, дугу.

Са гране доље пада листић
– сада је, ето - лак, сув и жут,
а бјеше некад зелен и млад.

Из бескраја на земљу паде
небеска пахуљица лака.
Какав неславан и тужан крај.

Лептир се спусти на цвијет,
стабљика цијела дрхти.
Јесу ли то љубав и страст?

Трепери, трепери бреза,
сваки листић, гранчица свака
– страст се шири из коријена.

Волим ланути

Волим ланути, чудо једно:
на оне силне и охоле
и на моћне а шупљоглаве,
на себичне и отуђене
и на оне с носом у небу
а рукама у туђем цепу,
још и на дасе и на фаце,
на гузоње и на мудроње,
на трбоње и на главоње,
на медоње и на мацоње
и на много важне а лажне -
на оне који хоће баш све,
а не знају створити ништа.

Волим ланут' па то ти је то:
на вртирепке, вјетропирке,
нафрчкане и намазане,
накинђурене, превејане
и каћиперке и на шмизле,
на витмије и на роспије,
на виогоре и на звизде,
на брашњаре и на наћваре,
галаштуре и алапаче,
кастигуље и скорупаче
и напаљене опајдаре
са сто масти намазане
што им нико ни до кољена.

Волим и да опако режим,
онако из чистогa мира:
на сунце и звијезде сјајне -
кад их има и кад их није,
на небо и на мјесечину,
и на ноћи и на јутра
на јуче, данас и на сутра,
на кише, вјетрове и магле,
на земљотресе и оркане,
на суше, пожаре, поплаве -
на све што грешном човјеку
прекипи, брате, преко главе.

Волим, опрости ми грешноме,
и на Тебе, Господе, ланут',
кад ми догори до ноката,
кад ми вода дође до гуше,
када не знам ни куд ћу ни шта ћу
па, ваљда, Господе, и Ти би
да на нешто плъунеш жестоко,
да нешто пошаљеш до врага
у материну и без трага.
Опрости ми грешном, Господе,
знаш да онај пас који лаје
тај никад никог не уједа
ако га не свежу у ланац
ил' ако му на реп не стане
некакав баш дрски поганац
са ђоном умјесто образа.

Волим, брате, и то све чешће,
ланути и на себе сама
овако груба и неотесана
и да угризем за реп себе
овако луда и блесава.

Ђе си, Марко, задрта делијо

Додијале таксе и порези,
убише нас намет и кулуци:
путарине, мостарине,
возарине, поштарине,
станарине, школарине,
водарине, сметларине,
свадбарине, гробарине,
у коверте испод стола,
у цепове испод тезге,
из руке у руку, из цепа у цеп,
у четири ока без свједока...
догорело, брате, до ноката,
једна земља, тисућ господара,
порезника ни броја се не зна,
понестало плавих коверата
и онога што су у њих меће...

Ђе си, Марко, задрта делијо,
да се рујна вина накитимо
преврнемо калпак отпозада,
упрегнемо рало и волове
да оремо цареве друмове,
и викнемо онако хајдучки:
„Море, Турци, не гасте орање!“
Окренемо копље наопако,
потегнемо тешка буздована,
исучемо сабљу исковану
па да друми пожелe Турака,
харачлија и зулумћара
а да њима нигдје трага нема,
да прогледа сиротиња раја
и подигне главу из пепела,
да се раји обрадује мајка.

Да ми је опет бити коњ

Када смо били онако,
'нако - ни дјеца, ни момци
играли се коња:
ко ће стићи прије
и фркнути љуће,
који рже јаче,
а ко скаче даље,
ко ће ногом закопати дубље
и ритнут' се бјесније и љуће.

Их, какав сам ја коњ био тада!
„По три копља у висину скаче,
у даљину ни броја се не зна,
из копита жива ватра сева,
из ноздрва модар пламен лиже,“
а са Марком рујно вино пије,
пола пије, пола Марку даје,
са својим се Марком разговара
и свако му поље било кратко,
свака му планина била мала,
„свуд му броди гдје год дође води,“
ц'јело му небо у око стане,
и сунце му се у гриви злати,
и реп виори к'о бич пламени.

Их, какав сам ја коњ био тада!
Ех, да ми је и данас бар мало
да опет будем коњ, али прави,
не она рага што долап вуче

и зв'језде јој се у оку гасе,
већ онај, онај - знаш, брате драги,
што прескаче брда и долове
и што друми цареве друмове,
и што паше цареве ждребице
да ми је мало, малкице само
бити коњ, али коњ онај прави.

Кравља елегија

Био једном један Мркоња -
какав је то само бик био -
какав је имао стас и глас,
а тек рог, мајко моја мила,
није важно да л' је у штали,
тору, шуми или на њиви,
да л' је љето, јесен ил' зима,
по жези, киши ил' снијегу,
по дану или мрклом мраку,
да ли је стара или млада,
да ли је велика ил' мала,
да ли је мркуља, зекуља,
шаруља или је прутуља,
нашминкана или без шминке -
важно је само да је женско
и да је крава, али права.

Нема данас Мркоње више,
ни трага ни гласа од њега,
нити мирисом да се јави
- дође некакав господин,
са црном ташном и машном,
мантил б'јели и рукавице,
стаклена су му ока оба,
лијепо пише и мирише,
ал' не скочи право волујски,
ни рикне, ни да рогом боцне
ни да репом јуначки махне
онако к'о ратном заставом,
ни онога нема, да простиш,

ама знаш чега, сестро драга,
ма онога из крављих бајки,
но нам, јадним, то руком ради.

Нема, нема Мркоње више,
само се кад - кад у сну јави,
и кравља ти је туга данас
сестро драга, преголема,
тешка, болна и непроболна,
крављи св'јет плаче и уздише
јер им Мркоње нема више,
нити изворске чисте воде,
ни росне траве нигдје није
да грицнеш послије онога,
ма, знаш, драга, послије чега,
ниси од јуче, нит' си светица,
но све на рецепт, туго моја,
под сијалицом, на јаслама
и цијели дан и ноћ тако,
а сви мисле да нам је лако.

Кад су некад људи били људи

Кад су некад људи били људи,
имао си с киме кафу пити,
збор зборити, муку дијелити,
на туђе се раме ослонити.

Кад су некад људи били људи,
на мобу се ишло с пјесмом тада
и комшији своје на копање,
на косидбу, бербу и орање.

Кад су некад људи били људи
тежак жуљ до жуља дланом оспе
и низ чело врело зној се лије
од рада је живјет' најмилије.

Кад су некад људи били људи
им'о си с ким пјесму запјевати,
им'о си с ким коло заиграти,
имао си коме вјеровати.

**Не, нису
ово хиперболе**

Дјечија, а љубавна

Напиши ми једну дјечију,
мазну и плазну,
топлу и румену,
слатку и сјајну!

Добро, али мало је:
луцкаста и буцкаста,
откачена, а закачена,
уврнута и заврнута,
ошинута и ћакнута,
закукуљена и замумуљена,
звекнута и звркнута...

И много воли да се:
зеки и кези,
чуди и дури,
изврће и премеће,
заплиће и отплиће,
заврће и уврће,
мудрује и лудује...

Нисам рекла љубавну,
али кад си – нек си,
ћакнут си и сладак си.

Балада о љубави љубичица

I

Причао јој у ноћи
блуднога мјесеца
на обали ријеке
да људи, кад се воле,
љубе се и раде оно
и цвјетови то раде:
„Чујеш ли их – миришу,
то љубав чедну дишу!
И зрикавци то раде -
ено их сјетно зричу
то љубав гласно славе ,“
али ништа, баш ништа
вјеровала ми није,
а миришу љубичице –
жуте и оне плаве.

Клео сам се у небо,
и у ока своја два,
и у срце једино,
у нерођеног сина,
у моје плаве зоре
и у све ведре дане,
у сунце и у мјесец,
у латице цвјетова
и у росу на њима,
у ваздух који дишем,
у перо којим пишем,
али ништа, баш ништа
вјеровала ми није,

а воле се љубичице –
жуте и оне плаве.

Причао јој да има
и неко море плаво
гдје се људи купају
скоро потпуно наги
- она ни једно дугме
да откопча под грлом
једино мјесец и ја
и нико, нико више
да вирнемо мало,
да то и светице раде
само крадом у ноћи
и да се сами Господ
одозго крадом вирне
и грле се љубичице
оне жуте и оне плаве.

Клео се у све живо
да се од тога расте
и бива много љепши,
и мирише на јоргован
и цвјетове тулипана,
и латице нарциса...
Клео сам се у мјесец
и у звијезде сјајне,
у моје ноћи и дане,
у све свете мученике,
у све цркве и џамије,
али ништа, баш ништа
вјеровала ми није,
а чезну љубичице -
оне жуте и плаве.

Клео сам се у срећу,
у младост и снове,
у будућност своју,
у све пјеснике редом,
у њихове сонете,
клечао пред њом
као пред светицом
цијелу ноћ љетњу
од мрака до зрака
и ништа, баш ништа
осим оног тихог:
„Знам ја добро вас мушке,
само да вам би оно,“
а уздишу љубичице –
оне жуте и плаве.

Причао сам јој, прич'о
да бих за њом газио
преко трна и кама
и до краја свијета,
да бих за њом кренуо
и у гору и у воду
и у ватру мјесто ње,
да бих за њу отров пио
слађе него медовину,
само када би хтјела,
само када би хтјела,
али ништа, баш ништа
вјеровала ми није
и болују љубичице –
оне жуте и плаве.

II

Двадесет љета после
на нашем старом мјесту
поново јој се кунем
у све под капом неба
да ми је једини сан,
а она ми чак ни ноћас
послије тол'ко љета
не вјерује баш ништа,
а неком је вјеровала -
каже, ако не лаже,
тек када је са њиме
пред свети олтар стала:
„А ти би без олтара!“
Тугују љубичице –
оне жуте и плаве.

Каже – гдје би то она,
убрани, Господе Боже,
не би то чак ни у сну,
има она свог Ратка,
јесте лола и бекрија,
пијанац и љенчуга,
али она се заклела
у цркви – пред олтаром,
и светим мученицима,
знам ли да је то гријех
и срамота велика
пред небом и људима
и баш је бриге зато

шта мисле љубичице
жуте и оне плаве.

Клео јој се да нико
и никад то неће знат',
а Богу је то мило
јер Он је из љубави
створио свијет цио
и да сви, сви то раде,
а она ил' је луда ил'
ме ни мало не воли.
Онда је плакала
дуго, горко и тихо,
потом обриса сузе
и рече хладно, чврсто:
„Избиј ти то из главе!“
И вену љубичице
жуте и оне плаве.

На крају тужно рече:
„Зар немаш ни грам срца,
зар си сав од онога,
знаш ли ти колко те ја
волујем и болујем,
а теби у тој глави
само оно па оно,
нисам ти ја од оних
знаш ти каквих и којих.“
Устаде и тихо оде,
без наде у повратак,
а ја је баш никако
избити из главе
и неста љубичица
жутих и оних плавих.

Остадох сам на клупи
са сто годин' самоће
и још толико туге,
сам на крају свемира
и на крају времена,
кунем се шуму р'јеке
да сам волио само њу
ни да је чак ни данас
не могу избит' из главе,
али ни вода хладна
вјероват' ми није хтјела,
а оних љубичица
више нигдје нема
ни жутих ни плавих,
таква су ти времена.

Не, нису ово хиперболе

Вјетрови Ти стали да прођеш -
онда Те у стопу пратили,
да тише не може бит'.

Планине пружају кораке
и невидљиве Те слиједи -
полако, на прстима.

Ријеке зауставиле ток
да мирно прође Твоја нога
па побожно за Тобом теку.

И мјесец Те у стопу прати,
претворио се сав у око -
и то једно једино,
веће и од свег неба.

Само ја мален, посве мален,
мањи и од макова зрна -
без корака и гласа,
без наде и без спаса.

Не, нису ово хиперболе -
то ти се само тако чини,
ово су божје чини
у људској судбини

Заклетва

Чуј
да Ти нешто кажем:
Ове ми тисе
и ова три прста
волим Те и волим
чак од кажипрста
па горе до неба
и назад до њега
и сто пут толико
и још безброј пута!

Чуј
да Ти нешто кажем:
Умро Ти да Бог да
онако на мртво
и посве на мртво
ако ли Те лажем,
ак' имало лажем!

Промијени нешта

Опет Те сањам -
увијек исту,
невину и чисту.

Исти поглед -
замишљен
и далек.

Исти осмијех –
прекоран
и тужан.

Промијени нешта,
фризуру, на примјер,
било како,
само не онако,
Ти знаш како.

Или хаљину,
или само цвјетиће,
оне плаве на њој,
ил' дугме закопчај,
знаш оно под грлом.

Промијени нешто
кад Те молим,
кад Те силно молим.

Не могу Те сањати
увијек исту
невину и чисту.

Кресни оком

„Кресни оком, лијепа ђевојко,
кресни оком, запали планину
и подигни орла у висину!

Знаш ли, вило, не допала јада,
да ћеш тако зелена и млада
завршити орлу на крилима?“

„Кресни оком, млад делијо,
кресни оком, запали планину
и подигни орла у висину!

Не плашим се зелена и млада,
лијепо је орлу на крилима
нек се плаши зелена планина!“

Лако нам је лако, мила

Лако нам је лако ноћас, мила,
умрла су чула у мислима,
усахнуле и радост и туга,
завладала ноћ је дуга.

Усне више не шапћу ни љубе,
погледи се у даљини губе,
не мирише на прољеће душа
после буре завладала суша.

Лако нам је, лако ноћас, мила,
кад умрло све је међу нама,
прољеће је прогутала зима,
у осјеку повукла се плима.

Јесен је, Гордана

Пада лишће, Гордана,
пада мирно и тихо,
без гласа и без шума,
дуго, ах, болно дуго
као ноћи, к'о дани.

Хоће ли нам остати
бар један жути листић
онако миран и тих,
онако лаган, сух
да чекамо његов пад?

Селе ласте, Гордана,
без цвркута и шума,
без уздаха и суза,
дуго и сасвим тихо
спремале далеки пут.

Хоће ли остати бар
једна тужна и сама
да им гнијезда чува,
да нам цвркутом својим
пробуди још један дан?

Пада киша, Гордана,
хладна јесења киша,
болно, тихо и дуго,
пљушти ц'јели дан и ноћ,
сипи из мрака у мрак.

Хоће ли стат' бар на трен
да се покаже плаво,
да гране опет сунце,
да се савије дуга
макар и посљедњи пут?

Пада снијег, Гордана,
пахуље лаке, чисте,
све је сад сасвим б'јело,
до у бескрај бијело,
вјечно б'јело и чисто.

Не, не бој се, Гордана,
таква је, душо, вјечност,
бескрајна и бијела,
чиста и сасвим празна,
дуга, бескрајно дуга.
Не, не плачи, Гордана!

Важан је само трен

Кад умукне опело
и згасне свијеће плам,
свене на гробу цв'јеће
и таштину црнине
у стари ормар сложиш,
потражи ме, молим те.

Потражи ме и наћи ћеш ме
у плаветнилу љубичице
што се наивно сунцу смјешка
не слутећи да ће његов плам
бити њезиној љепоти крај.

Потражи ме и наћи ћеш ме
у гранчицама витке брезе
што се мазно подају вјетру
не слутећи да ће остати
почупане, голе и саме.

Потражи ме и наћи ћеш ме
у руменом заласку сунца
што ти се мирно осмјехује
не слутећи да брзо тоне
у таму ноћи и мркли мрак.

Потражи ме, молим те
да схватиш да је живот
само, само један трен,
један једини трептај,
један једини бљесак
- остало је мркли мрак.

Да Те нема...

Да те нема такве каква си
нико те створити не би знао
ни у сну ни на јави,
ни насликати, ни испјевати.

Како, ох, драги Боже,
насликат' топлоту
топлију од сунца
и осмијех ведрији од неба.

Како, болан, насликати могу
душу од душе ткану,
срце у срцу заспало
и око озвјездано.

Да те нема, никад Те не би било
ни у најведријем сну,
ни у најтоплијој пјесми,
ни у најљепшем цвијету.

Оно као бива пјесма

Добро доша'

Е, ђе си ми, сив соколе,
младо момче, љута гујо,
змај огњени, стари вуче,
хитри рисе, страшни лаве!

И војводо, и сердаре,
ђенерале, перјаниче,
ђе си, царе и витеже,
мудра главо, наша славо!

Добро доша' у дом овај
сиви' 'тића и орлића,
старе славе и поноса,
мушке снаге и пркоса!

Бјеж' од куће зли ти пути

Што си доша' пред дом овај,
пасји сине, кучкин скоте,
људска бруко и кастигу,
чанколизу, гологузе,
и цукело и страпшило,
и несоју и злотворе...

Вражје сјеме и зла срећо,
и наказо и грдило,
и погани од поганца,
и ниткове, манит био,
бјеж' од куће зли ти пути,
погин'о ти траг по трагу!

З' инат

Брату Милошу

Немој кроз' зид, главо луда,
кад имају врата свуда!

Хоћу вала из ината
провалити главом врата!

Немој трњем, луда главо,
лакше ти је ићи право!

Из ината вала хоћу
газит' трње дању ноћу!

Немој, моја главо тврда,
бунар копат' на врх брда!

Хоћу з' инат своме роду
па не наш'о никад воду!

Хајде онда из ината
пољуби ме као брата!

Нећу вала из ината
да за брата имам брата!

Е, нећеш вала

Е, ево ти га на
од кука до кољена,
од шаке до лакта,
средњи прст до шака,
кука к'о рука и
образ отпозада,
- нећеш ме видјети
пред собом смотана.

Е, нећеш вала
да си још толики,
да си ме трипут право,
да с' ме на око родио,
да ти је и Тесла ћаћа,
а мати Марија Кири,
да имаш цара за брата
и још три краља за кума,
да се од тебе сунце рађа...
Е, нећеш вала
и сада смо квит!

Све нам велико, човјече

Све нам велико,
страшно велико,
од главе до пете,
баш све, човјече!

Један ми јаран главоња,
други је био носоња,
а трећи бјеше брадоња.

Другар ми један шапоња,
брат му је био трбоња,
а отац им гузоња.

Комшија ми је прдоња,
други је био пишоња,
а трећи велик сероња.

Кума ми звали к..... ,
другога зваше м.....,
а трећег ј.....

Знаш, ово к, м, ј
са по пет тачкица
није за писање,
али је велико,
страшно велико,
вјеруј ми на ријеч,
и немој провјеравати,
такви смо ти, човјече,
од главе до пете.

Боже мили, чуда великога

Код оваца у кућару
Спасенији лола бану.
Кућара се чуди стара
шта се ноћас ође ствара:

„Боже мили, шта се збива
кад на змаја јурне вила!
Ах, каква се борба води,
змај ће ође да се роди!“

Поњава се стара буца,
а под њима даска пуца
и дроби се земља тврда,
а земљотрес дрма брда.

Змај Огњени ватру дува,
лучевина гори сува.
Као зубља гори Спаса,
нарочито испод паса.

Из тора се чуди Грива:
„Добра овна, мајко мила!“
Стари Грашан проговара:
„Ух, како се мрка Гара!“

Расташе се у цик зоре
оде ован кроз оmore,
а увече, чим се смркне,
Спасенији опет трке.

Страшан гријех

Кад на небо
дођеш горе
и нађеш ме
мртва пјана,
шта ћеш рећи
светом Петру
што ми ниси,
душо, дала
кад си знала
да умирем
силно жељан
твога, драга,
миловања.

Шта се деси, куд нестаде

Ех, какав сам некад био –
страх Божији, чудо право:
елем глават, елем косат,
елем окат, елем ушат,
елем уснат, елем носат,
елем брадат, елем бркат,
елем прсат, елем рукат,
елем ногат, елем гузат,
елем курат, елем мудат...
Шта се деси, куд нестаде
страх Божији, чудо право?
Нити главе за ношење,
нити косе за чешљање,
нити ока за гледање,
нити уха за слушање,
нити усне за љубљење,
нити носа за мириса,
нити браде за глађење,
нити брка за сукање,
нити прси за ширење,
нити руке за обарање,
нити ноге за скакње,
нити гуза за ширење,
нити овог, нити оног
нема више за чешање.

Шта се деси, куд нестаде
страх Божији, чудо право?

Језик

„Умукни у име државе и краља,
ишчупаћу ти језик све до гркљана!“

„Онда ћу врештат' к'о Дамјанов Зеленко
да ме чују и села ријеке преко!“

„Умјесто тога поганог језика
насућу ти пуна уста врела челика!“

„Онда ће графита бит' пуна улица
и на њима сва ваша наказна лица!“

„Видјећеш шта су старог Вујадина муке
кад ти пребијем до рамена руке!“

„Писаћу, носом, ногом, кољеном, челом...
да на све стране пукне брука велика

убит' ми можеш све, све, осим језика,
убит' ми можеш све, све осим језика!“

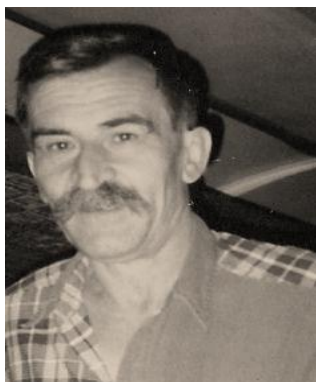
Живот

Живот ти је
и горе и доље,
и гором и водом,
и камом и калом,
и тамо и амо,
и криво и право,
и знамо и не знамо,
и туда и свуда,
и потегни и притегни,
и повуци и навуци,
и дигни и спусти,
и завуци и извуци,
и обуци и свуци,
и притеци и потеци,
и бјежи и стигни,
и отиди и дођи,
и скокни и локни...

Живот ти је ...
пасји скот –
не знаш кад дође,
али за трен прође.

Стваралачки опус Глигора Муминовића

Глигор Муминовић је рођен 5. марта 1948.



године у селу Крушеву, испод планине Вучево, на ушћу ријеке Пиве у Дрину. Основну школу је учио у Црквичком Пољу на Пивској планини испод Дурмитора, гимназију у Фочи, српски језик и књижевност је студирао у Београду, а младе језику и књижевности учио у Градачцу од 1972. до 1992. године када због ратних дејстава прелази на подручје општине

Модрича гдје учествује у одбрани Републике Српске и наставља своју просвјетну и културну дјелатност.

Писао је сценарије за цијели низ друштвених и културних манифестација, објављивао пјесме, есеје, бесједе, рецензије, приказе књижевних дјела и кратке приче, уређивао листове и часописе „*Радост*“ (у Градачцу), „*Савовање*“, „*Саборац*“ и „*Видовдански годишњак*“ (у Модричи). Цјелокупно стваралаштво могло би се подијелити на поезију, прозу, драму, есејистику, публицистику и методику наставе српског језика и књижевности.

Поезија је распоређена у двије збирке пјесама – *Завичајне јабуке* и *Ђедовина*. *Завичајне јабуке* су збирка лирских пјесама у којој се сликом и музиком ријечи

користећи поједине топониме и личности као мотив (првенствено са подручја Модриче и из Пиве) покушавају открити трајне истине о једном народу – његовој историји, култури, традицији, вјери и обичајима – о његовом карактеру и души. Ту завичајне слике и топоними израстају у симболе једног народа и његове душе – њених стрепњи, нада, чежњи и снова. Појединац постаје дио колектива по поријеклу, менталитету и мјесту рођења и живљења и глас тог колектива у простору и времену. Збирка је разноврсна по мотивима, лирским облицима, стиховима и ритмовима, али је тематски, идејно и по лирском тону јединствена. Основна порука је да је човјек обиљежен својим поријеклом и средином у којој је рођен и у којој живи и да тај крст носи кроз све животне буре, некад као животну радост, некад као тешку коб, али увијек на понос себи и свом роду.



Бедовина су пјесме које су једним дијелом дубоко

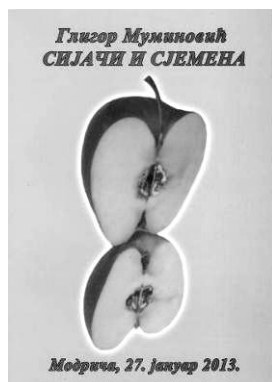


укоријењене у Пиви и Пивљанима – њиховом менталитету и карактеру, а другим дијелом у самом аутору – његовом доживљају човјека и његове судбине, стваралаштва и његовог смисла. Испод урођене чврстине, оштрине, пркоса и поноса открива се свијет топле сањалачке душе која чезне за слободом, висином и ширином – за крилима. Свака пјесма настоји сачувати исконске

вриједности по којима је лирика лирика – слику, емоцију, музику и снажну поруку. Њима су Пива и Пивљани, сами по себи чиста епска поезија, ушли у свијет и лирске поезије исто толико разноврстан и богат као и у епици. У тим

плаништацима изложеним тешким искушењима сурове природе сачувана је дубоко људска топлина и осјећајност која није лако видљива, али која заискри и затрепери увијек када то треба, која се радује љепоти и људској срећи, дјетиње безазлено се смије над властитим манама и слабостима, тугује и болује над нељудскости и пролазности, лијечи се хумором и иронијом на свој рачун...

Проза је садржана у два романа – *Сијачи и сјемена* и *Божје давање*. **Сијачи и сјемена** су роман о узроцима, методама, тактици и посљедицама рата, слика човјека у рату кроз различита времена, о динамици историјског развоја људске природе и карактера, о причи и причању настао из пишчева животног искуства и народног памћења и предања. То је покушај да се дође до онога у човјеку што вјечно траје, што не мијењају ни простор ни вријеме, да се учи из историјског искуства, да се тим искуством тумачи садашњост и наслућује будућност, да се у човјеку граде мостови између прошлости, садашњости и будућности, да се тражи узроци зла у човјеку и да се зло и похлепа лијече људскошћу, причом и причањем. На путу од Загорја, преко Сињајевине, Дурмитора, Вучева и Требаве срећемо у магли, по киши, вјетру и сунцу: Нову, Чуру, Милана, Мирка, Симеуна, Милоша, Ђорђа, Глигора и Бориса. Портрети сликани разним техникама, неки блиски и јасни, неки историјски и митски далеки јављају се пред оком у временима ратова, мира и чуда свако да остави свој траг и каже своју мисао.



Божјије давање је прича о ономе шта је човјек по наслеђу и рођењу и ономе чиме га природна и друштвена



средина обликује, о ономе шта је у њему божјије а шта људско давање. Све у роману се збива у сусрету различитих етика, култура, традиција, менталитета, карактера и поднебља и у покушају њиховог разумијевања, мирења и једињења, али покушај да се од двоје направи једно узалудан је – двоје остаје двоје и тако смо само богатији. Оба романа су покушаји да се међусобно помире

књижевнотеоријски оквири кратке приче и романа, наративног и дескриптивног, дијалогског и монолошког, лирског, епског и драмског, да се покаже и докаже како је подјеле на књижевне врсте, облике и форме само условна јер књижевност у потрази за животним истинама користи све облике и сва средства. Свака прича у оба романа је заокружена литерарна цјелина која може самостално егзистирати, а истовремено је функционални дио широке књижевне структуре у којој добија поред оног основног и неко шире и допунско значење.

Драма је трећи књижевни род у коме је Муминовић истраживао своје стваралачке могућности. У драми **Туђина** је дат тих али дубок сукоб у оквиру једне породице, сукоб чија се драматика не темељи на спољним манифестацијама него на супростављености етичких норми, на отуђењу човјека не само од других него првенствено од себе сама, од онога по чему је човјек и по чему



једино може остати човјеком без обзира на образовни ниво, економску моћ, друштвени и политички статус, без обзира на друштвене формације које историја мијења и амбијент који природа обликује. То је морална драма у којој се граде људски карактери. У ведром и спонтаном дијалогу који искри хумором, иронијом и сатиром се преспититују односи према материјалном и духовном, према природи, друштву, човјеку, вјери, љубави, искрености, части, поштењу – смислу човјековог живљења и постојања.

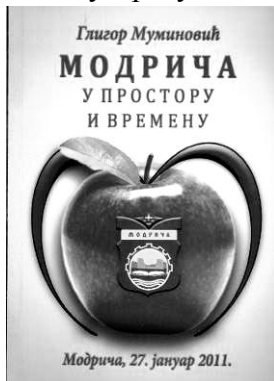
Есејистика – огледи, прикази и есеји су сакупљени и обједињени у књизи ***Из историје књижевности***. То су покушаји да се систематично,



Модрича, 28. јун 2012.

сажето и прегледно помогне ученицима, студентима и њиховим наставницима у разумијевању и анализи цјелокупног књижевног дјела појединих писаца у контексту књижевне историје или њихових појединачних дјела или само неког структуралног елемента књижевног дјела. То су узорци како се пишу књижевне анализе, реферати, осврти, есеји, студије, истраживања, семинарски радови... Поред текстова из историје и теорије књижевности у књизи су уврштени и есеји везани за националну историју, културу и традицију писани пригодно поводом годишњица значајних догађаја и личности, а држани као пригодне бесједе или објављивани у часописима *Звоно православља*, часопис Епархије зворничко-тузланске – Намјесништво брчанско, и *Српској вили*, часопис Српског културно-просвјетног друштва „Просвјета“ – Општински одбор Бијељина.

Публицистички текстови су расути по часописима које је уређивао *Савовање*, *Саборац* и *Видовдански годишњак* и обично имају пригодан карактер да укажу на значај појединих догађаја и личности са историјског и културног аспекта. Најзначајнији публицистички текст *Модрича у простору и времену* је објављен у облику посебне књиге. То је сажет географски приказ општине Модрича



и слика хронолошког тока историјских догађаја на овоме простору, кратак путоказ и путопис кроз простор и вријеме, прошлост и садашњост. У географском прегледу дат је рељеф, хидрографија, клима, флора, фауна, привреда, саобраћај и развој друштвених дјелатности (религије, просвјете, здравства, културе, информисања и спорта). Историјски дио прати хронолошки ток збивања на овоме простору од праисторије, римског доба и средњег вијека, преко времена Османлија и Аустроугарске монархије, Првог и Другог свјетског рата до Отаџбинског рата и стварања Републике Српске. Поред објективних географских и историјских чињеница текст прате и лирски записи и фотографије чиме се овај простор јаче веже за срце читаоца.



Пером кроз вријеме и књиге је збирка записа, осврта, импресија, есеја, књижевних анализа... У *првом дијелу* су текстови настајали различитим поводима и у различита времена као реакције на поједине догађаје, манифестације, годишњице, текстове... Све су то лирски надахнути текстови, често и полемични, али

увијек са јасним ставом, опредјељењем и циљем. У њима се међусобно преплићу и допуњују дубока емоција и оштра мисао не искључујући једна другу, већ заједно носећи снажну поруку. Сваки текст има јасно препознатљиво срце и душу, али и чврст, аргументован и принципијелан став. У *другом дијелу* су рецензије књига, најчешће ауторових пријатеља и познаника. Нису то рецензије у правом смислу ријечи, то је трагање за оним вриједним и лијепим у прочитаним књигама, више откривање љепоте, него вредновање књижевног текста. Аутор не пристаје на улогу критичара и судије, већ трага за љепотом - за лијепом сликом, луцидном мишљу, сјајном метафором, снажним изразом... он помаже читаоцу да што лакше открије и препозна праве вриједности.

Методика наставе српског језика и књижевности је била предмет пишевог скоро свакодневног интересовања – како унаприједити наставу језика и књижевности, како омогућити ученицима да што лакше савладају програмске садржаје и како помоћи колегама да што успјешније извршавају своје задатке. Тако су настале књиге: *Српски језик – приручник за ученике и наставнике*, *Српски језик – збирка задатака*, *Српски језик – припремање наставе* и *Култура изражавања – узорци и вјежбе*.

Српски језик – приручник за ученике и наставнике је подсјетник за оне који уче српски језик, теорију књижевности, сценску умјетност и културу изражавања и оне који им помажу у томе. Садржаји су дати сажето, прегледно и систематично с намјером да посебно послуже при припремама за завршне, матурске и пријемне испите и да буду



приручни информатор и извор основних темељних знања без којих је незамислива усмена и писана комуникација књижевним језиком и свима онима који желе или имају обавезу користити књижевнојезичку норму. Приручник је урађен тако да пружа лако разумљиву информацију из књижевнојезичке норме, теорије књижевности, сценске умјетности и културе изражавања и да замијени основошколцима и средњошколцима све уџбенике и приручнике које су користили од првог до деветог разреда и да ту брзо и лако пронађу и подсјете се садржаја које су учили па заборавили, а неопходни су им за разумијевање сложенијих језичких и књижевних структура.

Српски језик – припремање наставе је приручник за наставнике српског језика који им даје цијели низ различитих могућности за обраду, вјежбање и систематизацију наставних садржаја

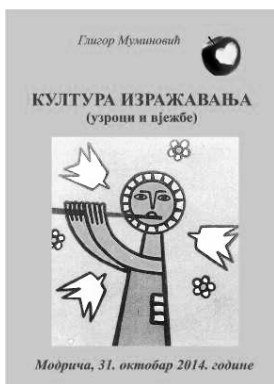


из књижевности, језика, правописа, културе изражавања и сценске умјетности користећи различите облике, методе и средства учења и поучавања. У њему је обрађено преко сто наставних јединица по свим дидактичким и методичким нормама користећи класични облик припремања који се лако може трансформисати у савременије облике

организације наставе. Час се води од мотивације ученика, преко истицања циља, анализе и синтезе до вјежбе и провјере. Посебна пажња је посвећена процесу анализе у коме се ученици уводе у саму суштину наставне јединице. Правилно формулисање образовних, функционалних и васпитних циљева наставне јединице и схватање њене суштине је основни услов квалитетне наставе. Зато приручник управо томе посвећује дужну пажњу јер ако сам

наставник не схвати правилно тематскоидејну суштину текста, залудан је сав остали посао.

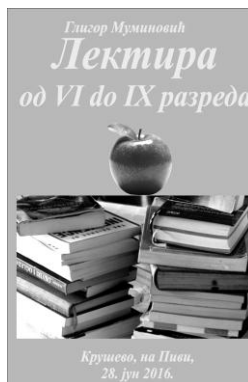
Српски језик – збирка задатака су задаци из српског језика (граматике и правописа) са рјешењима за ученике основних и средњих школа. Садржаји су распоређени поступно и систематично од историје језика преко фонетике, морфологије и творбе ријечи до синтаксе и правописа дајући цјеловит увид у језичку структуру и оспособљавајући младе да се служе књижевним језиком у говору и писању. Задаци су намијењени вјежбању, провјеравању знања, припремању за такмичења, завршне и пријемне испите. На преко 150 страница формата А-4 дат је цијели низ различитих типова задатака из свих подручја наставе граматике и правописа. Рјешења задатака дају цјеловит систем основних знања из српског језика и на тај начин збирку задатака трансформишу у приручник у коме се дају темељна знања из српског језика, његове историје и књижевно-језичке норме који не служи само онима који су укључени у процес учења, већ и онима који желе отклонити одређене језичке недоумице и дилеме у циљу правилног служења књижевним језиком.



Култура изражавања – узорци и вјежбе је помоћ у писању не само основцима и њиховим наставницима већ свима који професионално или лично имају потребу за причањем, описивањем, извјештавањем, расправљањем или пословном комуникацијом. У књизи су дати примјери за све облике и типове изражавања, указано на

основна правила прикупљања и селекције садржаја, његовог идејног осмишљавања и компоновања и стилског и језичког обликовања водећи увијек рачуна да причање, описивање, извјештавање и расправљање никада не смију бити сами себи циљ (прича ради приче, опис ради описа, извјештај ради извјештаја, расправа ради расправе), већ да морају носити одређену мисао или емоцију, да морају имати свој смисао, поруку и функцију. Управо због тога је настао приручник – да се избјегне формализам и пука глагољивост, а укаже на суштину и смисао усменог или писаног изражавања.

Лектура од VI до IX разреда је приручник за наставнике српског језика у коме су приказана сва књижевна дјела школске лектуре према *Наставном плану и програму* из 2016. године. У приказима су дати резултати анализа тематике, идеја, фабуле, ликова, мотива и језика до којих би наставници требали доћи у раду са ученицима, дакле, оно према чему ученике треба водити и до чега их је нужно довести. Ако немамо потпуно јасан циљ према коме водимо дјецу, онда је боље анализу не почињати, већ оставити ученике са импресијом коју су стекли током читања. До циља се може доћи на различите начине, а најпогоднији је подијелити одјељење на групе и свакој дати за анализу по један структурални елемент књижевног дјела па на часу дјечија запажања допуњавати и кориговати. Посебну вриједност приручника представљају *Питања за провјеру пажљивости читања* и одговори на њих којима наставник лако и брзо може утврдити да ли су дјеца прочитала књигу или су нашла негдје препричан садржај, а истовремено усмјеравају дјечију пажњу на најзначајније елементе самог дјела.



Афоризам је начин мишљења и изражавања који сажима дубоке животне истине у једну сетенцу коју обоји хумором или благом иронијом. Њега срећемо у свим књижевним родовима у функцији откривања животних истина и слања порука времену и читаоцу, али се појављује и као посебна књижевна врста. Можда је најближе истини био онај који афоризам дефинисао фудбалским жаргоном као „*дриблинг ума на малом простору.*“ Глигор га је користио у прози, поезији и драми, а као посебну књижевну врсту у зборнику ***Кроз прстен***



Јабuka. Његов афоризам одликује дубока и опора истина обојена хумором који често прераста у иронију и сарказам. То је сусрет са лицем и наличјем морала, са жељама и суровом стварношћу, са летовима и падовима, са оним што може и не може бити, са човјеком оваквим и човјеком онаквим, са властитим двојством... Мисао у афоризму је опора, тешка и горка, а хумор служи

да се лакше поднесе и попије по оној Његошевој „*Чаша жучи иште чашу меда / смијешано најлакше се пије.*“

Комплетно ауторово стваралаштво има првенствено педагошку функцију и практичну вриједност. Настајало је из потребе да се докучи смисао живљења и стварања, истакну и од заборавачувају одређени етички и естетски принципи, да се истинске вриједности културе и традиције једног народа чувају и афирмишу и да се помогне младима да што лакше откривају љепоту и радост живљења и законитости и љепоту језичког израза и књижевног стваралаштва. Цијело дјело носи четири снажна печата – Пиве гдје је аутор рођен, Требаве, Посавине и Вучијака гдје живи и ради, младих које је

предано учио и књижевности и српског језика који су му били путоказ и инспирација још од основношколских дана. Све је то једна надахнута велика прича о човјеку у простору и времену, смислу његовог постојања и трајања и језику као медију кроз који се човјек исказује, показује и чува. То је брана од отуђења, од бесмисла, од изгубљености и заорава - покушај да се у човјеку сачува срце, пронађе љубав, открије оно исконско и божанско, да човјек остане човјеком без обзира каква му све искушења приређује природа и нуди развој науке и технологије јер човјек без истинског човјека у себи нема куд у будућност.

Без обзира да ли нам неко запажање, истину или доживљај саопштавао приповиједајући, описујући или у форми дијалога, монолога или расправе, то је увијек упечатљиво, стилски беспрекорно, сликовито и емоционално, са изванредним осјећајем за важан детаљ и за склад емоције и рација. И када је у питању литерарни, публицистички или књижевнио-научни текст, реченица тече једноставно, спонтано, неким природним ритмом који се неусиљено примиче законима стиха носећи у себи неку пријатну музику ријечи. По тој синтези слике, музике и емоције је лако препознати сваки Глигорев текст. Шта год и о чему год писао, он увијек остаје оно што је цијелог живота професионално био – учитељ љепоте живљења, стварања и изражавања; учитељ језика и књижевности; учитељ онога по чему је човјек највише човјек и са чиме сигурно може остати човјеком у свим искушењима која му слиједе, која му потајно природа припрема и намеће индивидуални или друштвени развој.

***У Модричи,
на Светог Петра Цетињског, 31. октобра 2016.
Марко Раулић Ђукић***

Садржај

Земља на длану	7
Опрости, Србијо	9
Црна Гора.....	10
Босна и Херцеговина.....	11
Република Српска.....	12
Косово.....	14
Видовдан.....	15
Хиландар.....	16
Бијели анђео.....	17
Русија	18
Ђедовина.....	19
Земљо моја.....	21
Главу за славу.....	22
Светом Сави.....	23
Чудотворац Острошки.....	24
Петар Петровић Његош.....	26
Нашем Иви о Босни.....	28
Кочићу у походе.....	30
Принцип је принцип само када је Гаврило.....	33
За краља и отаџбину.....	37
Биће људи и биће Срба.....	38
Пиви на таласу	39
Пиво, Пиво, да ми Те је сликат'.....	41
Пива.....	44
Вучево.....	45
Пивски манастир.....	46
Манастир светог Јована на Заграђу.....	47
Херцег Стјепан.....	49
Шћепан Поље.....	50
Мала Црна Гора	51

Црквичко Поље.....	53
Крушево на Пиви.....	55
Студенац.....	56
Црква Успење пресвете Богородице у Модричи	57
Љубиоча.....	59
Завичај.....	61
Јабука.....	62
Пјесмо моја, муко моја.....	63
Пјесник.....	65
Бајка о пјесми.....	66
Јављање пјесме.....	67
Пјесма шта је.....	68
Кажи, чоче.....	69
Крила.....	70
Балада о животу.....	71
Бреза.....	73
Траве.....	74
Молба.....	75
Суђење.....	76
Какви су само били јунаци.....	77
Закључали школу.....	78
Ти ћеш ме учити.....	79
Ријеч.....	80
Запјевај, молим Те.....	81
Пишем	82
Кажи, срце, имена Ти	83
Мој добри сиједи стари.....	85
Када буде стани – пани	86
Мајци Даници.....	87
Мајчина писма.....	88
Да ми је још једном.....	89
Не пристајем на буђење.....	90
Кажи, срце.....	91
Туге дуге	92

Волим ланути.....	93
Ђе си, Марко, задрта делијо.....	95
Да ми је опет бити коњ.....	96
Кравља елегија.....	98
Не, нису ово хиперболе.....	101
Дјечија, а љубавна.....	103
Балада о љубави љубичица.....	104
Нису ово хиперболе.....	110
Заклетва.....	111
Промијени нешта.....	112
Кресни оком.....	113
Лако нам је, лако, мила.....	114
Јесен је, Гордана.....	115
Важан је само трен.....	117
Да те нема.....	118
Оно као бива пјесма.....	119
Добро доша.....	121
Бјеж од куће – зли ти пути	122
З' инат.....	123
Е, нећеш вала.....	124
Све нам велико.....	125
Боже мили, чуда великога.....	126
Страшан гријех.....	127
Шта се деси, куд нестаде.....	128
Језик.....	129
Живот	130
Стваралачки опус Глигора Муминовића...	131
Садржај.....	143

ИЗДАВАЧ
Српски културни центар
Модрича

ЗА ИЗДАВАЧА
Дејан Стојановић

РЕЦЕНЗЕНТИ
Марко Раулић Ђукић,
Милена Дрна

ЛЕКТОР
Бојана Муминових

ГРАФИКА
Сандра и Борис Муминових

ШТАМПА
„Графичар“
Добој

ТИРАЖ
300 примјерака

ИЗДАЊЕ
Прво

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

821. 163. 41-2

МУМИНОВИЋ, Глигор

Ђедовина / Глигор Муминовић. – 1. изд. – Модрича :
Српски културни центар, 2016. (Добој : Графичар). – 150
стр. ; 21 cm

Тираж: 300.

ISBN: 978-99955-29-92-5;

COBISS RS-ID 6200856

